

PAULOVA'EA OMOMBE'U GALÁCIAPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Gálatas

Paulova'ea okwatijaruka Galáciapeva'ea pe

¹ Jihi ko Pauloramó. Jesus Cristo'ga ji môngo omoirũharamo ikwehe. Tupana'ga pavẽi nhanderuvete'ga pavẽi ga ji môngo ikwehe. Yvyakotyve'ga rũi ji môngo gamoirũharamo. Jesus Cristo'ga nanhimongoukari yvyakotyve'ga pe. Jesus Cristo'ga tuhẽ ji môngo omoirũharamo Tupana'ga pavẽi. Gaha ombogwera Jesus Cristo'ga gamanoa hugwi ikwehe Tupana'ga. ² Kiro ji ikwatijarukari nhinhi'ĩga mondovouka pe me – pero ki pe peju pejigwyrí pe Galácia pe. Pejiko pe Jesus Cristo'ga rehe pejatykavo ga mboheteavo jipi. Pe me nhipavẽive'ĩga omondo pota onhi'ĩga no Jesus'gareheve'ĩga.

³ Kiro ji ei a'ero: Tupana'ga ti tomomyry pe me nhanderuvete'ga Jesus Cristo'ga pavẽi nhandepojykaharete'ga pavẽi. Tonoğatu ti ģa pepy'a, a'e ji.

⁴ Cristo'ga onhikwava'ẽ omanomo heikwehe tamombo ģandekote'varuhua javo. “Tamano ti ji ģa mbopiro'yavo gweaporoğitate'varuhua hugwi,” ei Cristo'ga. A'ereki ağwamove'ĩga gweaporoğita te'varuhu hete jipi. Jesus Cristo'ga oko nhanderuvete'ga remimbotarimova'ea rehe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe omanomo nhande repyga a'ero heikwehe. ⁵ Timbohete Tupana'ga jipi a'ero. Na tuhẽ.

Cristo'ga mombe'upyryva

⁶ Ji mo'ma hete ġa pe mombe'urame ji ve ikwehe. A'ereki kotihĩ pe pepohi ga hugwi – kiroki ga pe mo'ẽ ojive Cristo'ga remimombyryva rupi. Pepohiruhu reki pe Tupana'ga hugwi kiro ojipe'ġa nemimombe'ua rupi pejikovo. A'ereki ġa e'i pe me: “Pyryva'ea ore oromombe'u,” e'i tehe ġa pe me. ⁷ Ndogwerekoi reki irũa Cristo'ga mombe'upyryva. Omomyi tehe ġa pepy'a hero-jijyipota pyryva'ea Cristo'ga mombe'ua. A'ero ġa jatyviva'ea omombe'u pe me. ⁸ Tupana'ga po ti ombohahyuka ġa pe hamo. Ore vehevi po ti jatyviva'ea imombe'ui pe me, po ti Tupana'ga tombohahyuka ore ve hamo. Po ti yvagahugwive'ga vehevi imombe'ui jatyviva'ea pe me, po ti Tupana'ga tombohahyuka ga pe hamo. ⁹ A'e ji a'ea pe me ikwehe. Kiro ji ea'javi no: Pehendu katu pe ji imombe'ukaturame Cristo'ga mombe'upyryva ikwehe. A'eaatyviva'ea ġa imombe'urame pe me po ti Tupana'ga tombohahyuka ġa pe hamo.

¹⁰ Ji nda'ei: Yvyakotyve'ġa tanhimbohete. A'ea ji nda'ei. Tupana'ga tanhimbohete. A'ea ji ei. Ji nda'ei no: Tonhimohẽ ġa ji rehe. Nda'ei ji a'ea. Po ji ipotari ve ġanhimohema jijihe, a'ero po ji ndakoi Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe hamo.

Paulova'ea ko Jesus Cristo'ga moirũharamo

¹¹ Nhiirũ, kiro ti ji ikwahavukari pe me. Amombe'umbe'u ji pyryva'ea jipi. Emo yvyakotyve'ġa ndeaporoġita rũi nhiremimombe'ua. ¹² Yvyakotyve'ġa nanhimbo'ei a'ea rehe. Jesus Cristo'ga reki okwahavuka ji ve.

13 Omombe'u pa ġa pe me jirekoagwera raikwehe. Ajikwaku hete ji jire'yja'ġa javijitehe judeus'ġa javijitehe ikwehe. Ambohahy hete ji Tupana'ga remimo'ēhara'ġa pe Jesus Cristo'gareheve'ġa pe. “Tamoka'nhymba ti ġa,” a'e ji ġa pe novĩa. 14 Judeuramo ji akwaku hete jire'yja'ġa hohe jirupive'ġa hohe. Ga hohe ji rekohetei oreramohava'ea remimbo'eagwera rupi katu ikwehe.

15 Tupana'ga pyry hete reki ji ve. Ji are'ymame ga ei ji mombe'gwovo: “Aerē po ti ji Paulo'ga mongoi jira'yra'ga moirūharamo nehē,” ei Tupana'ga. 16 “Akwahavuka hete ti ji Jesus'ga ga pe tomombe'u ti ga ga nehē javo. Judeus'ġarūive'ġa pe po ti ga Jesus'ga mombe'ui nehē,” ei Tupana'ga ji mombe'gwovo. Okwahavuka ga Jesus'ga a'ero ji ve ji mbojikoguka ga rehe ikwehe. A'ea rupi ji ndahoi ojipe'ġa pyri tanhimbo'e ti ġa javo. 17 Ji ndahoi ve cidade de Jerusalém me jara'ġa pyri Jesus'ga moirūhara'ġa pyri. Ji renonde ġa Jesus'ga moirū. Emo ji ndahoi ġa pyri nhinhi'ġa ġa pe. Arábiapeve'ġa gwyri pe ji hojipei reki jitekovo ikwehe. Aerē ji jivyri cidade de Damasco pe ikwehe.

18 Três kwara mbo'arirē ji hoi Jerusalém me tahepia ti Pedro'ga javo. Mbohapyrete ji kiri quinze ji kiri ga pyri ikwehe. 19 Ndahepiagi ji jara'ġa Jesus'ga moirūhara'ġa. Tiago'ga jate ji ahepia Jesus'ga irū'ga nhandepojykaharete'ga irū'ga.

20 A'itituhēva'ea ji amombe'u pe me ikwatijaruka. Tupana'ga ji repia ikwahava nhi'mbee'yma.

21 Aerẽ ji hoi judeus'ga gwyra hugwi Judéia hugwi ikwehe. Hajiheve'ga gwyri pe ji hoi Síria pe Cilícia pe no. 22 A'ea rupi Judéiapeve'ga ndajirepiagi ve Jesus'gareheve'ga. 23 Ji mombe'ua reki ga ġwendu. Ojipe'ga po e'i ga pe: “Kiroki ga ombohahy nhande ve ikwehe – kiro ga jirojijyi reki,” e po ga ji mombe'gwovo. “Ymya ga nhande moka'nhypotari okovo. Omombi pota ga nhandejikoga Jesus'ga rehe novia. Emo aġwamo ga Jesus'ga mombe'ukatui reki pejiko ti ga rehe javo,” e po ga. 24 Henduvame ga Tupana'ga mbohetei jijirojijya rehe a'ero.

2

Paulova'ea oho huvihavava'ea pyri

1-2 Aerẽ catorze ji kwara mbo'ari jitekovo. A'ero ji hoa'javi Jerusalém me. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Ehoa'ja ti kiro Jerusalém me,” ei ga. Garembi'ea rupi ji hoi pevo a'ero Barnabé'ga pavêi ikwehe. Tito'ga ji aroho ji rupi no. Huvihava'ga pyri ji hoi nhinhimombe'gwovo. Huvihava'ga, ei Jesus'gareheve'ga ga pe. Ga pe tehe ji imombe'ukatui nhiremimbo'ea a'ero. “Ambo'embo'e ji nhandere'yja'ġarũive'ga judeus'ġarũive'ga jipi,” a'e ji ga pe. “Pyryva'ea rehe ji ga mbo'ei Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ikwehe. Aġwamo na jitehe no. Nahanahã ji ei ga pe jipi,” a'e ji imombe'gwovo huvihava'ga pe. Igwete ji imombe'upakatui ga pe nhiremimbo'ea te'iyme ti ga ji ve oreremimbo'eaatyviva'ea rehe nde ga mbo'ei javo. Nde'i tuhẽ reki ga a'ea ji ve a'ero. 3-6 Emo ore nhomonhi'iġgame ojipe'ga

oko orepyteri pe henduva orenhi'íga. “Ore ko peirũa. Orojiko ore Jesus Cristo'ga rehe pe javijitehe,” ei ġa o'mbero. Uhu reki ġa ore pyri tihepia ti ġandeaporoġita javo. “Maranuhũ ġa ndekoi?” ei ġa. “Marã ġa piro'yramo Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi ojikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavêi?” ei ġa ojohupe. Nurã ġa ei ore ve: “Po nhande niandepiro'yi te Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi. Tihendu katu pa po nhande a'ea hamo,” ei ġa ore ve. “Ehepia te Tito'ga,” ei ġa, “Paulo'garupive'ga. Ga ko Gréciapeve'ga. Nhandere'yja'ga rũi ko ga judeu'ga rũi,” ei ġa ore ve. “Pekytiuka ti garakwanha pira a'ero ga mongovo nhande ja. Nahã po ti pe Moisésva'ea nhi'íga po'rui nehẽ,” ei ġa ore ve novĩa. Ga nomombe'ui a'itituhẽva'ea. Nurã ore ndorokoi'i'í ġanhi'íga rupi ġa erame ore ve. “Po ti nhande rekoi ġanhi'íga rupi, a'ero po ti ojipe'ġa heroviari ġa'mbea nehẽ,” oro'e ore orojohupe. Ndoropotari ore pemoandyandyjuhua. Nurã ore ndorokoi ġanhi'íga rupi tapekwaha katu ti a'itituhẽva'ea Jesus Cristo'ga mombe'upyryva.

Igwete huvihava'ġa – huvihava'ġa, e po ġa ġa pe. A'ea pe ji nda'ei. A'ereki nanongara pe rũi Tupana'ga ei. Nhandereaporoġita pe ga ei. Igwete huvihava'ġa nde'i ji ve: “Embo'e ti ġa oji-pea rehe.” A'ea ġa nde'i. “Ekytiuka ti Tito'ga,” a'ea ġa nde'i ji ve no. ⁷ A'ereki ġa e'i: “Tupana'ga moirũhara'ġa memei ko ġa Paulo'ga Pedro'ga no. Ga pe memei Tupana'ga e'i: ‘Tombo'e ti ġa pyryva'ea rehe Jesus'ga mombe'gwovo’,” ei ġa. “Pedro'ga pe Tupana'ga ei: ‘Judeus'ġa ti embo'e Jesus'ga rehe.’ Paulo'ga pe a'e te ga

e'i: 'Judeus'garũive'ġa ti embo'e Jesus'ga rehe,' ei Tupana'ga," ei ġa. ⁸ "Tupana'ga omongo Pedro'ga omoirũharamo tombo'e ti ga judeus'ġa javo. Tupana'ga jitehe omongo Paulo'ga omoirũharamo gaħa ti tombo'e judeus'garũive'ġa javo," ei ġa ji mombe'gwovo.

⁹ Aerē Tiago'ga, Pedro'ga, João'ga no – ġahã po huvihava'ġa – aerē ġa ei ji ve: "Tupana'ga pyry tuhē nde ve nde mongovo omoirũharamo," ei ġa. "Ore javijitehe nde a, Barnabé'ga no," ei ġa. "Xanhomoirũ ti a'ero," ei ġa ore ve. "Peho po ti pe Jesus'ga mombe'gwovo judeus'garũive'ġa pyri nehē," ei ġa. "Ore po ti oroho ga mombe'gwovo judeus'ġa pyri nehē," ei ġa ore ve. "Kwa. Xanhomoirũ ti," oro'e ore ġa pe. Nurã ore jopopyhygi a'ero. ¹⁰ Igwete ġa ei ore ve: "Tapemoka'nhymi ti imondovo mbatera Jesus'gareheve'ġa pe – kiroki ġa ndogwerekoi avo oregwryi pe," ei ġa. "A'ea pe jate ko ore ei pe me," ei ġa ore ve. Ji namoka'nhymi tuhē jijirokwa ġa ndehe imondomondovo mbatera ġa pe jipi.

Pedrova'ea ndokokatui Antioquia pe

¹¹ Aerē Pedro'ga ruri ore pyri cidade de Antioquia pe ikwehe. Igwete ji ga movahĩ ġandovaki. A'ereki ga ndokokatui ojihe'are'yma judeus'garũive'ġa ndehe. ¹² Urypyrame Pedro'ga i'ui judeus'garũive'ġa pyri jipi ojihe'a ġa ndehe – kiroki ġa Jesus'gareheve'ġa. Emo Tiago'ga hugwi mbohapyrete'ġa nduri. Pedro'ga opojihu reki Tiago'gahugwive'ġa. A'ereki judeusramo ġa ojkwaku. Judeus'ġa e'i jipi: "Judeus'garũive'ġa ndojkwakuvi. Ndi'ui nhande ġa pyri a'ero,"

e'i judeus'ga jipi. “Po pyry tuhẽ te nhande i'ui ģa pyri hamo,” ei Pedro'ga oyvyteri pe novĩa. Emo Tiago'ga hugwi mbohapyrete'ga nduri. Igwete Pedro'ga ģa pojihuvi. Nurã ga ndo'ua'javi judeus'ġarũive'ģa pyri ojihe'are'yma ģa ndehe. ¹³Na jitehe jara'ģa no nhaneirũ'ģa. Judeusramo ģa hoi Pedro'ga rupi ojihe'are'yma judeus'ġarũive'ģa ndehe. Ga jihe'are'ymame Barnabé'ga vehevi ģa mbopogwei. A'ero ga ndo'ua'uvi ģa pyri no.

¹⁴Nahã Pedro'ga ndokoa'javi a'itituhẽva'ea rupi Jesus Cristo'ga mombe'ua rupi. Igwete a'ea repi-agame ji Pedro'ga movahĩ ġandovaki. “Nde ko judeu ji javijitehe. Emo judeus'ģa atyvi reki nhande rekoi aġwamo nhaneramonhava'ea atyvi,” a'e ji. “Nhaneramonhava'ea ojikwaku pa jipi. Nhande ki a'e te nhandejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe nhande jikwakupigi a'ero ikwehe,” a'e ji ga pe. “Judeus'ġarũive'ģa javijitehe reki nhande rekoi aġwamo. Maraname nde euhui kiro judeus'ġarũive'ģa pe a'ero? A'ereki nde ere'e ģa pe: ‘Pejikwaku ti, a'ero po ti ore jihe'ari pe ndehe nehẽ.’ Po ahe nombojikwakuvukari ģa hamo,” a'e ji Pedro'ga pe ikwehe.

Nahã Tupana'ga nhande mombyry

¹⁵Judeusramo nhande ari kako. Nhande ko ģa rũi – kiroki ģa ndokwahavi Moisésva'ea remimbo'eagwera judeus'ġarũive'ģa. ¹⁶Nhande tikwaha pa aheremimbo'eagwera novĩa. Emo a'ea rupi rũi nhande xanhimombyry. Nhande jikogame jate Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ei nhande ve: “Pepyry pe kiro.” Tupana'ga nde'i a'ea nhande Moisésva'ea

remimbo'eagwera hendukaturo ġwaramo. A'ea nhande tikwaha. Nurã nhande jikogi Jesus Cristo'ga rehe ikwehe Tupana'ga tianemombyry nhandejikoga ġwaramo ga rehe jawo. Tupana'ga nianemombyryvi nhande hendukaturame Moisésva'ea nhi'igagwera. A'ereki a'ea rendukatua rehe rūi Tupana'ga e'i yvyakotyve'ġa pe: “Pepyry pe kiro.”

¹⁷ Xajiko nhande Cristo'ga rehe Tupana'ga ti tianemombyry jawo. Nhandejikogame ga rehe nhande ndiajikoga'javi Moisésva'ea nhi'igagwera rehe a'ero. Nurã po ojipe'ġa e'i tehe nhande ve: “Pe hendukatue'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera pe peko te'varuhu judeus'ġarūive'ġa javijitehe,” e po ġa nhande ve. “Cristo'ga reki pe mbote'varuhu. A'ereki pejikogame ga rehe pe napehendukatua'javi ahenhi'igagwera pejikote'varuhuavo,” e tehe po ġa nhande ve. Na rūi reki, xa'e nhande ġa pe. Cristo'ga nombote'varuhui tuhẽ ahe! xa'e nhande ġa pe. ¹⁸ Ymya ji jikopigi Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ikwehe. Po ji jikoga'javi hehe kiro, a'ero po ji imboukwahavi jirekote'varuhua. A'ereki Moisésva'ea nhi'igagwera tuhẽ e'i ji ve: “Nde ereko te'varuhu.” ¹⁹ Ji ahenhi'igã renduvame Tupana'ga nanhimombyryvi. A'ero ji pohiri ahenhi'igagwera hugwi tako ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe jawo. A'ereki ji repyga Cristo'ga omano yva rehe jirekote'varuhua rehe raikwehe. Jijikoty'a ga pavẽi ji piro'yro ahenhi'igã hugwi a'ero – kiroki e'i ji ve: “Ereko te'varuhu nde.”

²⁰ Nhiremimbotarimova'ea rehe ji ndakoa'javi kiro. Cristo'ga reki ji pojyka a ji rerekovo. Garemimbotarimova'ea rehe ji rekoji kiro jijikoga ga rehe Tupana'ga ra'yra'ga rehe. Gaha ji arō hete. Ga onhikwava'ē omanomo jirepykaramo raikwehe. ²¹ Ji namovahĩ Tupana'ga remimombyryva jijive. A'ereki Tupana'ga nde'i nhande ve: "Pepyry pe Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukatuavo ġwaramo." A'ea Tupana'ga nde'i. Po ga nhande mombyryvi hendukatua rehe hamo, a'ero po Cristo'ga manotehei tamombyry ġa jawo hamo.

3

Pejiko ti Jesus Cristo'ga rehe

¹ Ah, Gálatas! Perovia paravuhu pe ġanhi'ġa pejipohia a'itituhēva'ea hugwi. Maraname ġa pe moandyandyjuhu pe nderekovo? A'ereki ji amombe'u katu pe me Jesus Cristo'ga manoagwera yva rehe ikwehe. ² Marã naerũ? Pe hendukaturame Moisésva'ea remimbo'eagwera po Tupana'ga omondouka gwa'uva pe pyri naerũ? Ahã tuhē reki. A'ea rehe rui ga omondouka pe pyri. Ji Jesus Cristo'ga mombe'urame pe me pe pejiko ga rehe ikwehe. Nurã Tupana'ga imondoukari gwa'uva pe pyri tapendereko katu jawo. ³ Maranuhũrame pe peroviaruhu pejipohia a'itituhēva'ea hugwi naerũ? Jypya Tupana'ga ra'uva pe mombyry. Kiro pehe penhimombyry avuirama naerũ? ⁴ Pejikoga ġwaramo Jesus'ga rehe ojipe'ġa imbohahyukari pe me jipi. Penhimomirana tehe po pe naerũ. Ereki kiro pe pepohi Jesus'ga hugwi.

Ndapepohiri po pe ga hugwi ovuhu. ⁵ Tupana'ga omondouka gwa'uva pe pyri. Igwete ga hepiukari ahemonhimomby'ava'ea pepyteri pe. A'ereki henduvame Jesus'ga mombe'ua pe pejiko ga rehe. Nurã Tupana'ga imondoukari gwa'uva pe pyri hepiuka ahemonhimomby'ava'ea. Na rũi pe me Moisésva'ea remimbo'eagwera rendukatua rehe.

⁶ Ehepia re ko Abraãova'ea no. Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u ahe. Gwerovia hete ko ahe Tupana'ga nhi'iġa ojikoga ga rehe hako. A'ero Tupana'ga ei:

“Pyry hete Abraão'ga a.

A'ereki ga ojiko hete ji rehe,” ei Tupana'ga.

⁷ Pekwaha ti a'ero – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe – ġahã ko Abraãova'ea ra'yra'jave'ġa. ⁸ Tupana'ga okwaha nhoġwenonde judeus'ġarũive'ġa jikoga ojihe. Igwete ga ei:

“A'ero po ti ji ei ġa pe nehẽ:

‘Pepyry pe pejikoga ji rehe’,” ei Tupana'ga.

Nurã ga imombe'ui pyryva'ea Abraãova'ea pe hako.

“Oropo'ru po ti ji nde imombyryva ojipe'ġa pe nhaporemo nehẽ,” ei Tupana'ga ahe ve hako.

⁹ Na tuhẽ a'ero. Abraãova'ea ojiko hete Tupana'ga rehe hako. Nurã Tupana'ga imombyryvi ahe ve. Ahe javijitehe ojipe'ġa jikogame ga rehe Tupana'ga imombyryvi ġa pe no.

¹⁰ Kiroki ġa ojiko Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe – ġa pe po ti Tupana'ga imbote'varuhui nehẽ. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Ga hendukatupave'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera po ti Tupana'ga

imbote'varuhui ġa pe a'ero nehē,” e'i ikwatijara.

11 Jukwaha nhande ve a'ero. Tupana'ga nde'i: “Pepyry pe Moisésva'ea nhi'ġagwera renduva ġwaramo.” Ga nde'i a'ea nhande ve. A'ereki ikwatijara e'i:

“Tupana'ga ei ġa pe ġajikoga ġwaramo ojihe:
‘Pepyry hete pe a,’ ei ga ġa pe.

Nanongara'ġa po ti heaporoġita pyahu a'ero nehē,” e'i ikwatijara.

12 Ojikogame Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ġa ndojikogi Tupana'ga rehe a'ero. Ikwatijara i'ei no:

“Okopotarame ahenhi'ġagwera rupi po ti ġa nane'ymi tonhi'ġpo'ru pa ahe hamo,” e'i ikwatijara.

13 Ore ko judeusramo novĩa. Emo tegwete reki ore ve Moisésva'ea nhi'ġpo'rupava. Ore ahe nhi'ġpo'rupave'ymame Tupana'ga ei ore ve a'ero: “Peko te'varuhu pe pejikovo. A'ero po ti pe manoi pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē,” ei ga. Emo Cristo'ga ore mbopiro'yi garembi'ea hugwi. A'ereki ga orete'varuhua rereko ore repyga omanorame yva rehe. Tupana'ga e'i ga pe: “Ndete'varuhu nde kiro,” ei ga Cristo'ga pe. A'ereki ikwatijara omombe'u nanongara'ġa.

“Kiroki ġa ġa ġa mo'ami yva rehe ġa jukavo
– Tupana'ga e'i nhoġwenonde ġa pe ite'varuhu hete,” e'i ikwatijara imombe'ġwovo.

14 Cristo'ga ore repy ore mbopiro'yavo Tupana'ga ti tomomyry judeus'ġarũive'ġa pe javo. A'ereki

Tupana'ga e'i: “Abraãova'ea po'ruavo po ti ji imombyryvi ġa pe nehẽ.” Igwete ji ei no: Cristo'ga ore mbopiro'y Tupana'ga ti toko ġwembi'ea rupi katu javo. A'ereki ymya Tupana'ga e'i okovo: “Tamondo ti jira'uva ġa pyri nehẽ,” ei ga. Nurã ore jikogame Cristo'ga rehe Tupana'ga imbuhurukari gwa'uva ore pyri ore pojykauka.

Tupana'ga nhi'igã Abraãova'ea pe

¹⁵ Nhiirũ, nahã nhande rekoi jipi. Mokonha'ġa po onhomonhiĩ mbatera rehe ojogwerokuva. “Nahã ti xako,” e po ojipe'ga. “Kwa. Nahã ti a'ero,” e po ojipe'ga. Igwete po ġa ikwatijapavi inoġa onhi'igã a'ero. Ogwera po ġa okwatija hehe no. Aerẽ po na tuhẽ reki ġa jogwerekoi. A'ereki ġa okwatijapavipe inoġa. Ndogwerojijyi po ahe a'ea a'ero. Ahe po ndokwatijari ojipea akoja rehe no.

¹⁶ Oro Abraãova'ea pe Tupana'ga ei hako: “Nahã po ti ji tamombyry ġa pe nde po'ruavo nehẽ,” ei ga ahe ve. Abraãova'ea rymymino'ga pe Tupana'ga ei a'ea no ojipejive'ga pe. Tupana'ga nde'i he'yive'ġa pe aherymymino'ġa pe. “Nerymymino'ga pe ji ei javo ga pe,” ei ga ahe ve. A'ereki ga e'i Cristo'ga pe.

¹⁷ Na ji imombe'ukatui kiro. Ymya Tupana'ga ei Abraãova'ea pe hako: “Tamombyry ti ġa pe nde po'ruavo,” ei ga. Aerẽ ga ea'javi ahe ve na tuhẽ ti javo. Aerẽ he'yjuhuva'ea quatrocentos e trinta Tupana'ga kwara mbo'ari okovo. A'ero ga nhi'igi Moisésva'ea pe embo'e ti ġa nhinhi'igã rehe javo. Onhi'igame Moisésva'ea pe ga ndogwerojijyi reki onhi'igãgwera ġwenondeva'ea Abraãova'ea pe. A'ereki onhi'igã rupi tuhẽ Tupana'ga oko. ¹⁸ Po Tupana'ga ei tamondo ti pyryva'ea javo, a'ero po

ga ġwembi'ea rupi tuhē imondoi. Po Tupana'ga imondoi pyryva'ea ahenhi'īga rendukatua rehe jipi, a'ero po ġwembi'ea rupi rūi ga imondoi. Ġwembi'ea rupi tuhē reki ga imondoi pyryva'ea Abraãova'ea pe hako.

¹⁹ A'ero po pe ei: “Maraname Tupana'ga omondo onhi'īga Moisésva'ea pe a'ero tombo'e ti ga ġa jawo?” pe'ji po pe. Ombo'euka ga ahe ve onhi'īga rehe tonhimombaragwaha ti ġa okote'varuhua rehe jawo. “Tohendu katu na'ē ti ġa Moisésva'ea remimbo'ea,” ei Tupana'ga hako. “Abraãova'ea rymymino'ga hoa renonde yvya koty ti ġa tohendu katu na'ē,” ei ga. Abraãova'ea rymymino'ga pe Tupana'ga e'i – kiroki ga pe Tupana'ga e'i nhogwenonde nde po'ruavo ti ji tamomyry ġa pe jawo, Cristo'ga. “Gahoa renonde yvya koty po ti ġa hendukatui Moisés'ga remimbo'ea nehē hamo,” ei Tupana'ga hako. Nahã Moisésva'ea remimbo'ea ruri hako. Tupana'ga onhi'ĩ na'ē ojipyryve'ġa pe. Aerē Tupana'gapyryve'ġa heruri ganhi'īga yvya koty imombe'gwovo Moisésva'ea pe. Aerē ahe imbuhurukari oreramonhava'ea pe hako. Na tuhē ko Tupana'ga imonhimoanhani onhi'īga imbuhuruka ahe ve hako. ²⁰ Abraãova'ea pe ki a'e te Tupana'ga tehe ombuhu onhi'īga. Ga nomonhimoanhani onhi'īga ojipe'ġa pe imbuhuruka. Ga tehe ombuhu katu onhi'īga ahe ve hako.

*Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe
ndatekwava'javi*

²¹ Tupana'ga e'i ypy Abraãova'ea pe hako. Aerē ga ei Moisésva'ea pe. Pe'e po pe a'ero:

“Tupana'ga nhi'íga Moisésva'ea pe omovahĩ ganhi'íga Abraãova'ea pe naerũ?” Nomovahĩ tuhẽ reki. A'ereki Tupana'ga onhiĩ Abraãova'ea pe ġa mombyryva rehe. A'ereki ġamombyryva ko ġamongoaġwama Tupana'ga pyri. Moisésva'ea remimbo'ea renduva ki a'e te nianemongoi reki Tupana'ga pyri. Po Tupana'ga nhande mongohetei ojipyri nhande aheremimbo'ea rendukaturu ġwaramo hamo, a'ero po ga nhande mombyryvi nhande hendukaturame hamo. ²² Tupana'ga e'i reki: “Ndipiro'yhavi okote'varuhua hugwi yvya koty,” ei ga. “A'e ji poa ġa pe tamombyry ti ġa nhirembi'eagwera rupi,” ei ga. Ga pe ga ei – kiroki ġa ojiko Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki ġa jikogame Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ġa mombyryvi.

²³ Jesus Cristo'ga rure'ymame yvya koty ndorojikogi ve ore ga rehe. A'ea rupi ore ndorepiro'yi ve Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi. A'ereki Tupana'ga ġwenduvuka na'ẽ a'ea ore ve jipi a'ea py'rovo ti ġa tojiko Jesus Cristo'ga rehe javo. “Tojiko ti ġa ga rehe ji ikwahavukarame ġa pe Cristo'ga mombe'ua nehẽ,” ei ga. ²⁴ Cristo'ga rure'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera ko tayri'ga rerekohara'ga ja ore ve – kiroki ga tayri'ga rereko katu jipi eko katu javo ga pe. Na jitehe Moisésva'ea remimbo'eagwera ore rerekokatui jipi peko katu javo ore ve. A'ereki Tupana'ga e'i: “A'ea ġa ndereko na'ẽ. A'ea py'rovo ti Cristo'ga toko ġa pavẽi,” ei ga. “Cristo'ga ti tomombyry ġa ġajikoga ġwaramo ga rehe,” ei Tupana'ga. ²⁵ Aġwamo ore jikogi Jesus Cristo'ga rehe a'ero. Nurã Moisésva'ea remimbo'eagwera

ndorererekoa'javi. A'ereki ndatekwawa'javi a'ea rehe.

²⁶ Peko pa pe Tupana'ga ra'yramo kiro pejikoty'a Jesus Cristo'ga pavēi. A'ereki pe pejiko pa ga rehe. ²⁷ Penhimobatzauka

pe Cristo'gareheva'ero pejikoty'a ga pavēi.

²⁸ Ojo'jajo'ja pe ndekoi kiro penhoirūruamo.

Igwete Tupana'ga ei: “Ojo'ja ġa ndekoi kiro judeus'ga judeus'ġarūive'ġa pavēi,” ei ga.

“Ipiro'yve'ġa ojo'ja ipiro'ye'ŷve'ġa pavēi – kiroki

ġa ndipiro'yi ojara'ġa hugwi. Akwaimbae'ġa

ojo'ja kunhangwera'ġa pavēi,” ei ga. A'ereki pe

nhaporemo penhoirūirū pejikoty'aro ġwaramo

Jesus Cristo'ga pavēi. ²⁹ Cristo'gareheva'ero

ġwaramo ko pe Abraãova'ea rymyminoa'java'ea.

A'ereki ymya Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe

aherymyminoaġwama'ġa mombe'gwovo. Igwete

po ti Tupana'ga pe mombyryvi nehē.

4

¹⁻² Koji'i ti ta'e pe me a'ea rehe kiro ojo'java'ea

mombe'gwovo. Tayri'ga ruva'ga po e'i ojipyrive'ġa

pe: “Tamondo pa ti nhimbatera jira'yra'ga pe

nehē,” e po ga. “Momi po ti kwara ari ga rehe

nehē. A'ea rupi po ti ga ipojoykai nhimbatera

ojive nehē,” e po ga ġa pe. “A'ea renonde pereko

katu ti jira'yra'ga mbo'eavo ga rerekovo nehē.

Pehepia katu naē ti gambatera ga pe nehē no.

A'ereki ga ivoja'i hete kiro,” e po ga ojipyrive'ġa

pe. Gara'yra'ga gwereko pa tehe reki ombat-

era novīa. Emo ga ovoja'irame ndopojoykai ve.

Okoteheve'ġa javijitehe reki ga rekoī novīa ipo-

joykae'ymame ombatera. Ojipe'ġa ombo'e tayri'ga

a'ero gambatera rerekokatuavo. Ga ndipiro'yi ġa hugwi. ³ Tayri'ġa javijitehe ko ore rekoí Cristo'ga rure'ymame. A'ereki a'ea rupi ore ndorepiro'yi ikwakuva hugwi.

⁴⁻⁵ Ihoġwerĩrame Tupana'ga ra'yra'ga rura japiavo Tupana'ga ei ikwehe: “Aġwamo ko pyry jira'yra'ga hoa yvya koty. Tombopiro'y ti ga yvyakotyve'ġa Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi,” ei ga. A'ero Tupana'ga gwa'yra'ga mbuhurukari kokoty ikwehe. Igwete ahe Jesus'ga mbo'ari a'ero ga monhimomboaka ikwehe. Yvya koty Jesus'ga ruvi hendukatupava Moisésva'ea remimbo'eagwera. Ga ndipiro'yi a'ea hugwi ore mbopiro'yavo jugwi. “Tupana'ga ti tomombyry ġa pe a'ero. Ereki ġa gara'yramo oko,” ei Jesus'ga.

⁶ Peko pe gara'yramo tuhẽ. A'ero Tupana'ga ombuhuruka gwa'yra'ga ra'uva nhandepy'a pyri nhande mbo'eavo. Nurã nhande ehetei Tupana'ga pe Apĩ. ⁷ Ndapekoa'javi pe kiro pepiro'ye'ỹva'ea a'ero. A'ereki Tupana'ga ra'yramo pe peko. Gwa'yra ġwaramo Tupana'ga pe mombyrypavi a'ero.

Paulova'ea nhaġataruhu Galáciapeva'ea rehe

⁸ Ymya Tupana'ga kwahave'ymame pe Tupana'gareheva'ea rūi ikwehe. A'ea rupi po pe ndapepiro'yi ha'angava hugwi penemimboheteħara hugwi. ⁹ Aġwamo ki a'e te pe pekwaha tuhẽ Tupana'ga. Gaha reki ojikwahavuka pe me pe mbojikoguka ojihe. Maranuhĩrame pe perojjyjuhu pejeaporogita kiro pejikopotara'java ikwakuva'ea rehe – kiroki ndipopoakari teħe? Maranuhĩrame pe

ndapepiro'ypotara'javi a'ea hugwi? ¹⁰ Pekwaku po pe sábadó jipi. Jahya porame po pe pekwaku no. Yapoarupiva'ea po pe pekwaku. Kwara mbo'ara rupi na jitehe no. Nahã po pe ikwakukwakuvi jipi. ¹¹ Oko tehe jipy'a pe ndehe. Mara'ngu po ji poravykyteheuhuavo pe mbo'embo'erame ikwehe, a'e ji.

¹² Nhiirũ, a'e hete ji pe me: Ji rupi ti peho. A'ereki ji pe javijitehe no. Pe ndapekote'varuhui ji ve ji horame pe pyri ikwehe. ¹³ Napemoka'nhymi pe jihopyya pegwyrí pe ikwehe. Nhitetirũaro ġwaramo ji pytai pe pyri. A'ero ji imombe'ui pyryva'ea pe me Jesus Cristo'ga mombe'gwovo. ¹⁴ Nhitetirũa ite'varuhu pe me novĩa. Emo pe ndapekote'varuhui ji ve. Pe ji mbuhuruka katu reki pejipyteri pe ji rerekovo katu. Po Tupana'gahugwive'ga ruri pe pyri hamo, a'ero po pe ga mbuhurukakatui pejipyteri pe hamo. Po Jesus Cristo'ga ruri pe pyri hamo, a'ero po pe ga mbuhurukakatui pejipyteri pe hamo. Nahã ja ko pe ji mbuhuruka katu pejipyteri pe ikwehe. ¹⁵⁻¹⁶ A'ea rupi pe vy'ahetei ji rehe novĩa. A'iti tuhẽ pe ndekohetei ji rehe penhikwava'eġa ji ve. A'ea rupi pe hendukatui nhiremimombe'ua pe me novĩa. Aġwamo ki a'e te ji imombe'uro ġwaramo a'itituhẽva'ea pe me po pe etehei ji ve: “Paulo'ga ndokoa'javi nhande rehe kiro,” pe'ji tehe po pe. Marã po pe ndekoi kiruamo naerũ?

¹⁷ Nhaneirũ'ġaatyvive'ġa oko hete tehe pe ndehe onhi'igatuavo pe me jipi. “Xanhi'igatu ti ġa pe toja'oja'o ti ġa Paulo'ga hugwi,” e po ġa ojohupe. “Po ti ġa ja'ogi Paulo'ġa hugwi, a'ero po ti ġa ndekohetei nhande rehe nehẽ,”

e po ġa ojohupe. Nurã ġa ndekoi pe ndehe, a'e ji. ¹⁸ Pyry hete reki aherecoa pe ndehe pe nderekokaturame. A'ero ko pyry jirekoa pe ndehe ji rekorame pe pyri. Pyry ji rekoe'ymame pe pyri no. ¹⁹ Pe ko jira'yra'java'ea. Hahyahi kunhangwerahẽa pe gwa'yra mbo'aramé. Na jitehe hahyahi ji ve ikwehe. A'ereki a'ea rupi ji apotarahi pejikoga Cristo'ga rehe. Aġwamo hahyahiva'ja ji ve pejikohetee'ymame Cristo'ga rehe. ²⁰ Marã po pe ndekouhui a'ero? Ako po ji kiro pe pyri hamo. Hajihe po nhinhi'iġa pe me a'ero hamo.

Abraãova'ea ra'yrava'ea memei

²¹ Jararamo po pe pe'e tehe ojohupe: “Xako ti Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe. A'ero po ti Tupana'ga ei nhande ve nehẽ: ‘Pepyry hete pe’,” pe'e tehe po pe. Peko pota pe aheremimbo'eagwera rehe novĩa. Emo pe ndapehenduvi ahenhi'iġa. ²² A'ereki aherembikwatijara nhande mbo'e Abraãova'ea ra'yrava'ea rehe. Dois ahera'ykwaimba'ea hako. Ojipeva'ea ko Agarva'ea ra'yrava'ea. Ojipeva'ea ko Abraãova'ea rembirekoeteva'ea ra'yrava'ea Sarava'ea ra'yrava'ea. Agarva'ea oporavyky Sarava'ea pe ipiro'ye'yma ahe hugwi. A'ereki ymyahũagwera jate gwereko ipiro'ye'ỹva'ea akwaimba'eva'ea kunhangwerava'ea no. Ahe oporavyky hete ojarava'ea pe gwa'yrava'ea pavẽi ipiro'yangava ahe hugwi. Nahã ko Agarva'ea a'ero. Ahe oporavyky Sarava'ea pe ipiro'ye'yma ahe hugwi. Nane'ymi ahe rekoï Sarava'ea remimbotarimova'ea rupi a'ero. Sarava'ea ki

a'e te na rũi Abraãova'ea rembirekoeteva'ea. Ahe ko ipiro'yva'ea.

Mokõi Abraãova'ea ra'ykwaimba'ea a'ero hako Sarava'ea ra'yrava'ea Agarva'ea ra'yrava'ea pavēi hako. ²³ Tupana'ga e'i nhoḡwenonde Abraãova'ea pe hako: “Aerē po ti nerembirekohēa tuhē ga mbo'ari nde ve nehē,” ei ga ahe ve Sarava'ea mombe'gwovo hako. Emo Abraãova'ea ta'y na'ē ipiro'ye'ỹva'ea pe Agarva'ea pe Tupana'ga nhi'iḡa rupi rũi. Aerē Abraãova'ea xava'ehetero ḡwembirekoeteva'ea pavēi Sarava'ea pavēi novĩa. Emo Tupana'ga ḡwembi'ea rupi katu ahe mbota'yruka Abraãova'ea pe. Nurã Isaqueva'ea ari ḡwaiivĩva'ea hugwi Sarava'ea hugwi.

²⁴⁻²⁵ Nanongara ko nhande mbo'e Tupana'ga nhi'iḡa rehe. A'ereki Tupana'ga nhi'iḡa oko kunhangwerava'ea'java'ea. Dois kunhangwerava'ea. Na jitehe ko dois Tupana'ga nhi'iḡa hako. Ga nhi'iḡame Abraãova'ea pe Tupana'ga nhi'iḡa ko Sarava'ea'java'ea. Ga nhi'iḡame Moisésva'ea pe Tupana'ga nhi'iḡa ko Agarva'ea'java'ea. Nahã a'ero. Ymya Moisésva'ea hoi o'ama vytyruhua rehe Sinai rehe Arábiapeve'ḡa gwyri pe hako. Pevo Moisésva'ea henduvi Tupana'ga nhi'iḡa. A'ero ahe judeusva'ea mbo'embo'ei a'ea rehe. Kiroki ḡa oko Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi – ḡa ndipiro'yi jugwi. Ga ko Agarva'ea ra'yrava'ea ja. A'ereki kiroki ahe oko Agarva'ea ra'yramo – ahe ko ipiro'ye'ỹva'ea no.

Aḡwamova'ea cidade de Jerusalém ko Agarva'ea javijitehe. Ojarava'ea nhi'iḡa hugwi Agarva'ea ndipiro'yi jipi gwa'yrava'ea pavēi. Na jitehe Jerusalémmeve'ḡa ndipiro'yi

Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi judeus'ğa.
²⁶ Gwereco iru'ĩa Jerusaléma'java'ea Tupana'ga apoa. A'epeva'ea ko nhande. A'ereki nhande nhandepiro'y Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi.

Sarava'ea Abraãova'ea rembirekoeteva'ea na jitehe ipiro'y oporavykye'yma ojipeva'ea pe.
²⁷ Igwete Tupana'ga ikwatijarukari onhi'ĩa inoĝauka hako.

“Nandera'yri nde ğa mbo'are'yma.

A'ereki ga opohi nde hugwi.

Emo po ti nde roryroryvamo nehẽ,” ei ga.

“Nde nderekwahavi ve hahya ğa mbo'are'yma.

Emo ti nde rahẽrahemamo ğa mbo'ambo'a nehẽ,” ei Tupana'ga.

“Ejoryjory ti a'ero.

Opohi ga nde hugwi novĩa.

Emo po ti ndera'yra'ğa ndetauhuro nehẽ hẽara'yra'ğa hohe hẽa rembirekorame ga pavẽi,” ei Tupana'ga ikwatijaruka hako.

²⁸ Nhiirũ, Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe hako: “Aerẽ po ti nde ra'yramo nehẽ,” ei ga. “Tamomyry ti nde ve a'ero nehẽ nerymymino'ğa pe nehẽ no,” ei ga Abraãova'ea pe hako. Gwembi'ea rupi Tupana'ga Isaqueva'ea mongoi Abraãova'ea ra'yramo gwa'uva pyvõ a'ero. Gwembi'ea rupi jitehe Tupana'ga pe mongoi Abraãova'ea ra'yra'javamo no pejikoty'aro ğwaramo Cristo'ga pavẽi. ²⁹ Tupana'ga ra'uva pyvõ Isaqueva'ea o'a. Ismaelva'ea Agarva'ea ra'yrava'ea ki a'e te a'ea pyvõ rũi o'a. A'ereki Abraãova'ea ta'y tehe ipiro'ye'ỹva'ea pe. Aerẽ Ismaelva'ea rekote'varuhui Isaqueva'ea pe hako. Na jitehe

aḡwamo – kiroki ḡa Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi oko – ḡa oko te'varuhu nhande ve nhande jikoty'arame Cristo'ga pavēi Tupana'ga ra'uva pyvō. ³⁰ Marā reki ikwatijara e'i a'ero hako? Ikwatijara omombe'u Sarava'ea nhi'iḡagwera ḡwembirekova'ea pe Abraãova'ea pe.

“Emombo ti avo hugwi ipiro'ye'ỹvehēa hēara'yra'ga reheve,” ei ahe.

“Ga po ti ndopojoykai tuhē nembatera nehē ipiro'ye'ỹvehēa ra'yra'ga,” ei Sarava'ea ahe ve.

“Jihi ko nerembirekoetea,” ei ahe.

“Jira'yra'ga jate po ti opojoyka ndeapoa nehē,” ei ahe Abraãova'ea pe hako.

Nahā ikwatijara imombe'ui Sarava'ea nhi'iḡagwera hako.

³¹ Nhiirū, ipiro'ye'ỹva'ea ra'yrava'ea ja rūi nhande rekoi a'ero. A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi rūi nhande xako. Xako nhande ipiro'yva'ea ra'yrava'ea javijitehe. Nurā nhande rekoi Tupana'ga remimombyryva rupi.

5

Cristo'ga nhande mbopiro'y

¹ Cristo'ga nhande mbopiro'y yvyakotyva'ea remimbo'eagwera hugwi tipiro'y tuhē ti ḡa javo. Na tuhē ti peko a'ero. Tapekoa'javi ti ipiro'ye'ỹve'ḡa ja ḡa jikwakukwakuvame.

² Ji rendu katu ti. Tapenhimbo'ea'javukari ḡa pe. A'ereki ḡa e'i pe me jipi: “Pekytiuka ti penhakwanhapira,” ei ḡa. “A'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: ‘Pepyry hete pe’.” A'ea ḡa ei pe me novā. Ji ki a'e te Pauloramo ta'e pe

me: Po ti pe jikytiukapotari nehẽ, a'ero po ti Cristo'ga ndapepokogi'i'i nehẽ. ³ A'ea'ja hete ko ji: Kiroki ġa ojikytiuka pota – tonhi'ĩpo'ru pa po ti ġa Moisésva'ea hamo. ⁴ Jararamo po pe ei ojo-hupe: “Po nhande Moisésva'ea nhi'ĩpo'rurame po ti Tupana'ga ei nhande ve a'ero nehẽ: ‘Pepyry hete pe’,” pe'e tehe po pe. Pe'erame a'ea po pe nhimbopohiri Cristo'ga hugwi. Pemovahĩvahĩ po pe Tupana'ga remimombyryva pejive a'ero. ⁵ Ore ki a'e te orojikoty'a Cristo'ga pavẽi. Tupana'ga ra'uva ore mbo'e a'ero. Nurã ore ehetei: “Tupana'ga po ti e'i nhande ve nehẽ: ‘Pepyry hete pe,’ e po ti ga nehẽ,” oro'e ore. Na tuhẽ. A'ereki orojiko ore Cristo'ga rehe. ⁶ Ore jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavẽi Tupana'ga ei: “Pyry hete ġa jikogi ga rehe.” Ga nde'i pyry ore jikytiukaro ġwaramo. Pyry ga nde'i ore jikytiukare'yma ġwaramo. Ore jikoga ġwaramo Cristo'ga rehe Tupana'ga e'i pyry. Ore ojipe'ġa arõheterame jukwaha reki orejikoga ga rehe.

⁷ Ymya pe jikohetei Jesus Cristo'ga rehe pyryva'ea rerovia ikwehe. Emo kiro pe napehendukatua'javi pyryva'ea mombe'ua. Maranuhũrame ojipe'ga pe ndovahoguhui pendeaporoġita rerojijyjijyita? ⁸ Tupana'ga rõi gwerojijyi pendeaporoġita. Gaha e'i pe me peko ti jireheva'ea javo. ⁹ Tamombe'ua'ja pe me ojo'java'ea a'ero. Nhande imondo'irame imbovuhava pão hu'uma pype, aerẽ imbovuvupavi reki hu'uma a'ero. Na jitehe ga pe mbo'e'irame kiro Tupana'ga nhi'iġarũiva'ea rehe, aerẽ po ti pe heroviapavi garemimbo'ea Tupana'ga nhi'iġarũiva'ea nehẽ. ¹⁰ Na rõi reki pe

ndekoi, a'e ji. Jijikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi ji ei: Pejapyaka katu tuhē po ti pe ji javijitehe nehē. Emo pemomynhuhūve'ga pe po ti Tupana'ga imbohahyukari nehē. Mara'ngu po ga huvihavamo okovo? Ga vīa po ti okwaha hahya nehē.

¹¹ Oro ji, nhiirū, ji nda'ei tuhē ahe ve tojikytiuka ti ġa javo. I'mbe reki judeus'ġa ji mombe'gwovo Paulo'ga e'i jupe javo. “Tojikytiuka ti ġa. A'ea pyry Tupana'ga pe,' ei Paulo'ga,” ei ġa o'mbero. Ymya ji ei a'ea novīa. Aġwamo ji erame po ġa ndokote'varuhua'javi ji ve a'ero hamo. A'ereki ahekytia ġa opota hete. Ga oko te'varuhu tuhē reki ji ve. A'ea'e ko ji jipi: Jesus Cristo'ga omano yva rehe nhande repyga, a'e ji. Pejikoga rehe jate ga rehe po ti Tupana'ga ei pepyry pe javo. Emo ji nda'ei tojikytiuka ti ġa javo. Ji erame po ġa nonhi-monha'ngaa'javi ji ve hamo ji Cristo'ga manoagwera mombe'urame hamo. ¹² Kiroki ġa ombovambova pepy'a tapekytiuka ti penhakwanha javo – maranuhūrame ġa ndojirakwanha'otehei?

¹³ Pehe reki, Tupana'ga pe mo'ē tapepiro'y ti javo. Tape'ei ti a'ero: “Nhandepiro'y nhande. Xako te'varuhu ti nhaneremimbotarimo a'ero.” Tape'ei ti a'ea. Nahā ti peko: Pejopokopoko ti penhoaromo. ¹⁴ A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera nhaporemo e'i no:

“Erenhiarō hete nde.

Na jitehe ti earō hete ejikotyve'ġa,” e'i aheremimbo'eagwera a'ero.

¹⁵ Emo pejugwayvaramo ko pe onharōva'ea'java'ea. A'ea ojou'uu'u okovo. Penhimboko'i ti a'ero.

Pejogwayvarame po ti pe nhombote'varuhupavi nehē.

Peko ti Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe

¹⁶ Na tuhē ji ei pe me kiro: Na Tupana'ga ra'uva nhimbopogweukari pe me. Nahā po ti pe ndapekoi tuhē pejipy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rehe pejikovo. ¹⁷ Nhandepy'ate'varuhua omovahĩ Tupana'ga ra'uva jipi. Tupana'ga ra'uva omovahĩ nhandepy'ate'varuhua jipi no. Onhomovahĩ tuhē a. Tupana'ga ra'uva omovahĩ pepy'ate'varuhua tapekoyme ti penhimimbotarimova'ea rehe. ¹⁸ Tupana'ga ra'uva nhimbopogweukarame pe me aheremimbo'eagwera nape-mondomondo a'ero.

¹⁹ Gapy'a te'varuhurame jukwaha reki ġandekote'varuhua. Gwerekouhu ġa ojipe'ġa nembireko'ġa. Ndoakwahavihu ġa okovo a. Ga nanuhũ jipi. ²⁰ Oko hete ko ġa ha'angava rehe ġwemimbohete'hara rehe okoe'yma Tupana'ga rehe. Ombote'varuhu ġa opajiro. Nanongara'ġa nombopogwei Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe. Ojogwereco te'varuhu ġa. Ojogwayvaruhu ġa okovo. Onhimyrõ ġa ojogwehe. Onhimboahiahivuhu ġa ojohupe. Ojihe jate ġa ndekoi ji po ti jara'ġa hohe nehē javo. Ojipe'ape'a ġa jara'ġa hugwi ndokwahavihu ġa javo. Ndojihe'ara'javi ġa jara'ġa ndehe ġwemimbo'ea rehe. ²¹ Opota pota ġa ojohugwi. Heagwrygwry ġa toryva rerekouhurame. Ojipejipea ko ġandekote'varuhua no nanongara jitehe. Amombe'u ko ji pe me ikwehe. Kiro ji

imombe'ua'javi a'ero. Nanongara'ğa po ti Tupana'gareheve'ğa rõi nehẽ.

²² Emo Tupana'ga ra'uva nhande pojykarame ko nhande nanongara'ğa atyvi. Tiarõ hete nhande ojipe'ğa. Nhanderory nhande a'ero. A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mbohoryory nhande rerekovo. U katu nhandepy'a. Xanhimomirana nhande avuirama ojipe'ğa ndekote'varuhurame nhande ve. Timombyry nhande ға pe. Nhandepyry tuhẽ nhande. Jara'ğa ojiko nhande rehe. Nahã nhande rekoi Tupana'ga ra'uva nhande pojykarame. ²³ Nhanenhyrõ nhande jara'ğa pe. Nhande ndiakoa'javi nhandepy'ate'varuhua remimbotaruhua rupi. Aheremimbo'ea nomovahĩ nanongara'ğa! ²⁴ Jesus Cristo'gareheva'ero ғwaramo nhande ei: Ndiakoa'javi nhande nhandepy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rupi. ²⁵ Tupana'ga ra'uva nhande mboheaporoғita pyahu nhande rerekovo. Xako po ti gara'uva remimbotarimova'ea rupi a'ero hamo. ²⁶ Xanhimboheteyme ti, ji po ti jara'ğa hohe nehẽ javo. Xanhimyrõyme ti ға ndehe no.

6

Pejopokopoko ti

¹ Nhiirũ, nahã po pe ndekoi penhirũ'ga pavẽi hamo ikwahavame garekote'varuhua hamo. Pendekorame Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe penhi'inhyrõ ti ga pe a'ero ga mongokatua'java. Pejapyaka katu ti pejihe tapembopogweyme ti garekote'varuhua

rehe nehẽ no. ² Pejopokopoko ti a'ero jipi. Nahã po ti pe hendukatui Cristo'ga remimbo'ea nehẽ. ³ Kiroki ġa onhimbohete tehe – ġa onhimoandyandyi reki. ⁴ Pejapyaka katu ti pejeaporoġita rehe tahepia ti jirekokatua javo. Pendekokaturame, a'ea rehe po ti pe ndoryvamo a'ero ji ġa hohe jave'ỹ. ⁵ Nhande retakwera'ja po xako katu jipi hamo.

⁶ Nhanembo'ehara'ġa pe po nhande timondomondo pyryva'ea hamo ġa nhanembo'embo'erame Cristo'ga nhi'ġa rehe jipi.

⁷ Tapenhimoandyandyi ti pejikote'varuhua rehe. A'ereki ahe nomoandyandyi Tupana'ga. Jukwaha reki nhande ve. Nhande itymame mbatera ġwia jitehe po ti nhande jykyi a'ero nehẽ. Na jitehe nhande rekote'varuhurame ite'varuhu tuhẽ po ti nhande ve a'ero nehẽ. Tupana'ga po ti ombohahyuka nhande ve nehẽ. ⁸ Po ti nhande rekoi nhandepy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rehe, a'ero po ti nhandepy'ate'varuhua jitehe nhanemondoagwama hahyva'ea ruvihava pype nhande manorame nehẽ. Po ti nhande rekoi Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe, a'ero po ti gara'uva jitehe nhande mongoi Tupana'ga pyri nehẽ. ⁹ Tiandekwerajyme ti nhanderekokatua rehe. Nhande jirokwaramame nhandekokatuavo jipi po ti oho nhande ve imombyryhava apiavo nehẽ. ¹⁰ Nhanderekorame ġa pavẽi xako katu ti ġa pe nhaporememo a'ero, ġa pe kaitu Jesus'gareheve'ġa pe.

Paulova'ea okwatija pa Galáciapeva'ea pe

¹¹ Jihi kiro akwatija jipovo pe me. Pehepia nhirembikwatijara. Hehanhuhũva'ea ji a'apo.

¹² Topomoġita katu ti ji kiro a'ero. Cristo'ga omano yva rehe nhande repyga ikwehe. Nhande jikogame jate Cristo'ga rehe Tupana'ga ei pepyry pe javo. Judeus'ġa ki a'e te e'i: “Po ahe ġwendu Moisésva'ea remimbo'eagwera hamo,” ei judeus'ġa. Nurã akoja'ġa – kiroki ġa oho pe pyri – ġa pe kytiuka pota tohendu katu ti ġa Moisésva'ea remimbo'eagwera a'ero javo. A'ea ġa opota. A'ereki ġa e'i ojohupe: “Nhande ġa kytiukarame po ti judeus'ġa nhimohemi nhande rehe nehẽ,” ei ġa. “Ndokote'varuhui po ti ġa nhande ve a'ero nehẽ nhande Cristo'ga manoa mombe'urame nehẽ,” ei ġa. A'ea rehe jate ġa e'i hete pe me pejikytiuka javo.

¹³ “Pejikytiuka ti hendukatupava Moisésva'ea remimbo'eagwera,” e'i tehe ġa pe me. Ga vehevi ki a'e te nohendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera no. Ga opota tehe pekytiukara. Pe kytiukarame po ti ġa nhimboheteuhui a'ea rehe nehẽ ore tuhẽ ġa kytiuka javo nehẽ.

¹⁴ Ji ki a'e te nanhimbohetei. Jesus Cristo'ga jate ji ambohete nhandepojoykaharete'ga. A'ereki ga omano yva rehe nhande repyga. A'ero jijikoga ġwaramo Cristo'ga rehe kiro ji ndakoa'javi vvyakotyve'ġa ndeaporogita rehe. Na jitehe – kiroki ġa oko vvyakotyve'ġa ndeaporogita rehe – ġa ndakoa'javi jireaporogita rehe no.

¹⁵ Tupana'ga nde'i reki pyry nhande kytirame. Ga nde'i pyry nhande kytie'ymame. Nhande

reaporoĝitapyahurame, a'ea pe Tupana'ga e'i pyry.

¹⁶ Kiroki ĝa ĝwendu katu a'ea nhiremimbo'ea rehe okovo – Tupana'ga ti tonogatu ĝapy'a. Toporogwety ti ga ĝa no. Ojiheve'ĝa nhaporemo ti ga toporogwety.

¹⁷ Kiro ji ei a'ero: Tanhimomynha'javyme ti ĝa onhi'ĩteheavo. A'ereki Jesus'ga ko jipojykaharete'ga. Jukwaha reki a'ea. A'ereki jukwaha ika'ēagwera jira'oa rehe. A'ereki ji Jesus'ga mombe'umbe'urame ojipe'ĝa jigwarai ji rehe ji nupanupamo.

¹⁸ Nhiirũ, Jesus Cristo'ga tomombyry pe me nhandepojykaharete'ga. Na tuhẽ. Amém.

Tupana'ga nhi'iga
New Testament in Tenharim (BR:pah:Tenharim)

copyright © 1996 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tenharim

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tenharim [pah], Brazil

Copyright Information

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tenharim

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

xxx

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

3eb8a851-f633-5209-8712-862a9511e134